

ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 11, Sayı: 139, Nisan 2023, s. 77-96

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.68461>

Yayın Geliř Tarihi / Article Arrival Date

19.02.2023

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date

29.04.2023

Dr. Öğr. Üyesi Fatih BAL

Sakarya Üniveristesi, Psikoloji

psikologfatihbal@gmail.com

Orcid: 0000-0002-9974-2033

Dr. Öğr. Üyesi Ömer AKGÜL

Sağlık Bilimleri Üniversitesi

omer.akgul@kimpsikoloji.com

DEPREM KAYGISI ÖLÇEĞİ GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

Öz

Bu çalışmanın amacı katılımcıların deprem kaygısını ölçmeye yönelik ölçme aracı geliştirmektir. 34 maddeden oluşan ölçeğin nihai formu çevrimiçi olarak katılan 1067 katılımcı üzerinde uygulanmıştır. Araştırmaya katılan katılımcılar olabildiğince farklı yaş ve meslek gruplarından seçilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler ölçeğin geçerliğine yönelik bilgi elde edebilmek için döndürülmüş temel bileşenler analizi yapılmıştır. Bu analiz sonucunda ölçeğin tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu tespit edilmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda tek faktörlü yapı deprem kaygısı olarak adlandırılmıştır. Madde geçerliğine kanıt olarak madde test korelasyonları hesaplanmıştır. Madde test korelasyonlarının 0,42 ile 0,72 arasında değiştiği saptanmıştır. Ölçeğin benzer gruplarda aynı yapıyı verip vermeyeceğine ilişkin olarak çapraz geçirme çalışması yapılmış ve tüm gruplardan elde edilen yapı belirlenen faktör üzerinden de elde edilmiştir. Bununla birlikte ölçeğin güvenilirliğine kanıtlamak için test tekrar test ve alfa güvenilirlikleri hesaplanmış ve 0,87 olarak bulunmuştur. Araştırmada oluşturulan ölçeğin farklı çalışmalarla desteklenmesi önerilmiştir.

Anahtar kelimeler: Deprem, Kaygı, Deprem Kaygısı, Ölçek Geliştirme

EARTHQUAKE ANXIETY SCALE DEVELOPMENT

Abstract

This study aims to develop a measurement tool to measure the earthquake anxiety of the participants. The final form of the 34-item scale was applied to 1067 participants who participated online. Participants participating in the research were selected from different age and occupational groups as much as possible. To obtain information about the scale's validity, the data obtained in the research were rotated in principal components analysis. As a result of this analysis, it was determined that the scale has a single-factor structure. As a result of the examinations, the single-factor structure was named earthquake anxiety. Item test correlations were calculated as evidence of item validity. Item test correlations were found to vary between 0.42 and 0.72. A cross-validation study was conducted to determine whether the scale would give the same structure in similar groups. The structure obtained from all groups was also obtained over the determined factor. However, test-retest and alpha reliability were calculated to prove the scale's reliability and found to be 0.87. It has been suggested that the scale created in the research be supported by different studies.

Keywords: Earthquake, Anxiety, Earthquake Anxiety, Scale Development

GİRİŞ

16 Nisan 2016'da (16A) Ekvador, Richter ölçeğine göre 7,8 büyüklüğünde, 663 kişinin ölümüyle sonuçlanan, tarihin en güçlü depremlerinden birini yaşamıştır, yaklaşık 30.000 kişi tahliye edilmiş ve yaklaşık bir milyon kişi dolaylı olarak etkilenmiştir. 6 Şubat 2023'te Türkiye'nin güneyi ve ortasının yanı sıra Suriye'nin kuzeyi ve batısının bir Mw 7.8 depremi meydana gelmiştir. Dokuz saat sonra, 95 km (59 mil) kuzey-kuzeydoğuda Kahramanmaraş ili merkezli bir Mw7.7 deprem meydana gelmiştir. Yaygın hasar ve on binlerce kişinin ölümüne neden olmuştur.

İlk deprem, aynı büyüklükteki 1939 Erzincan depreminden bu yana Türkiye'nin en güçlü depremiydi ve 1668 Kuzey Anadolu depreminden sonra ülke tarihindeki en güçlü ikinci deprem olmuştur. 6 Şubat 2023'te Türkiye'nin Depremleri, Türkiye tarihindeki en ölümcül sismik olaydır ve 1268 Kilikya depreminden bu yana Anadolu'daki en ölümcül olaydır. Suriye'de 1822 Halep depreminden bu yana görülen en ölümcül deprem olmuştur. Bu deprem şimdiye kadar kaydedilen en güçlü depremlerden biriydi ve 2010 Haiti depreminden bu yana dünya çapındaki en ölümcül depremler olarak kaydedilmiştir. Bu nedenle yüzyılın en ölümcül beşinci depremi olarak sayılmıştır. Mısır, İsrail, Filistin, Lübnan, Kıbrıs ve Türkiye'nin Karadeniz kıyılarına kadar hissedildi. Bu depremler Türkiye'nin modern tarihinin en ölümcül doğal afetidir.

Deprem, sel veya kasırga gibi doğal afetler dünya çapında yaygın olan travmatik olaylardır (Neria, Nandi ve Galea, 2008). Araştırmalar, hayatta kalanların önemli bir alt grubunda doğal afetlerin, travma sonrası stres bozukluğu (TSSB), kaygı bozuklukları ve depresyon dahil olmak üzere duygusal bozukluklara yol açabileceğini göstermiştir (Norris vd., 2002). Sadece genel nüfusun değil, aynı zamanda afet yardımı ile uğraşan kurtarma görevlilerinin de afete ilgili duygusal sorunlar geliştirme riski altında olduğuna dair artan bir kabul vardır (Benedek, Fullerton ve Ursano, 2007). Bu grup tipik olarak yalnızca profesyonel itfaiyecileri, askeri personeli, polis memurlarını, arama kurtarma ekiplerini ve sağlık personelinin değil, aynı zamanda herhangi bir resmi eğitim almamış gönüllü kurtarma görevlilerini de içerir (Ehring, Razik ve Emmelkamp, 2011). Araştırmalar, deprem yardım personelinde Kaygı ve TSSB yaygınlığının %20 ila %25

arasında olduğunu tahmin etmiştir (Guo vd., 2004). Hatta bir çalışma %43 gibi yüksek bir yaygınlık bildirmektedir (Ehring vd., 2011).

Bir doğal afete tanık olmak, insanları derinden etkileyen, kaygı ve stresle sonuçlanan bir deneyimdir (Gerstner., vd., 2020). Başlangıçta normal bir tepki gibi görünen bu tepkiler, başlangıçta yaşanan stres ve kaygı düzeyi zamanla azalmadığında ciddi bir ruh sağlığı sorunu haline gelebilmektedir (Valladares-Garrido., vd., 2022). Çoğu insan bu şiddeteki bir olayın etkisine karşı dayanıklı olsa da etkilenenlerin yaklaşık %30'u zihinsel sağlık bozuklukları geliştirir. Bu araştırmalara göre, afetin psikolojik etkisine karşı en savunmasız grup, gelişmekte olan ülkelerdeki bireylerdir. Doğal bir felaket yaşayan birçok bireyin travma sonrası stres (Martínez-Levy, vd., 2022), depresif bozukluklar ve anksiyete semptomları geliştirdiğine dair çok sayıda kanıt vardır (Demirchyan, Khachadourian, Armenian ve Goenjian, 2022).

Kaygı, yoğun bir endişe duygusuyla karakterize edilen zihinsel bir durumdur (Klein, 1980). Günlük hayatta yaşanabilecek sıradan bir durum olarak değerlendirilen kaygı kişinin kalıcı kaygılar yaşamasına yol açar (Zeidner ve Matthews, 2010). İstenmeyen ve tehlikeli bir durumda karşılaşıldığında kaygı ortaya çıkar. Ayrıca, fiili veya olası bir tehlikeye maruz kalma, kişiyi hem bilişsel (gerginlik ve huzursuzluk) hem de fiziksel (terleme, kızarma ve titreme) olarak etkileyen bir uyarı oluşturur (Stein ve Sareen, 2015). Ancak, bu tür etkiler kişi için olumlu kabul edilir ve çoğu zaman stres ortadan kalktığında kaybolur. Öte yandan, kişinin istenmeyen olaylar karşısında duyduğu “sürekli kaygı” tüm yaşamını etkiler ve kalıcı olma olasılığı yüksektir (Craske vd., 2011). Sürekli kaygı, devam eden stresli durumlara verilen endişeli tepkilerle ilişkilidir ve bireyler arasında önemli farklılıklar gösterir. Bu anlamda afetler, herhangi bir yerde ve herhangi bir zamanda meydana gelme olasılığı yüksek olaylar olması nedeniyle insanlarda sürekli kaygıyı tetiklediği düşünülmektedir (Güzel, 2022).

Depremler hayatta kalanların fiziksel ve psikolojik yönlerini olumsuz yönde etkileyerek sadece fizyolojik yaralanmaya neden olmakla kalmaz (Kotozaki ve Kawashima, 2012), aynı zamanda ruh sağlığı sorunları riskini de artırır. Depremzedelerde depresyon ve anksiyete gibi psikolojik sorunlar yüksek oranda görülmektedir (Zhang vd., 2011). Bu tür psikolojik sorunların ölçülmesi klinik olarak önem taşımaktadır. Kaygıya yönelik birçok ölçüm aracı bulunmaktadır. Bunlardan Beck Anksiyete Ölçeği (Beck ve Steer, 1993), Yaygın Anksiyete Bozukluğu Testi (Konkan, Şenormancı, Güçlü, Aydın & Sungur, 2013), Deprem Sonrası Travma Düzeyini Belirleme Ölçeği (Tanhan ve Kayri, 2013) ve Deprem Stresi ile Baş Etme Stratejileri Ölçeği (Yöndem ve Eren, 2008) en önemlileridir. Ancak Türkiye bir deprem bölgesi olmasına rağmen deprem kaygısına yönelik etkili bir ölçek bulunmamaktadır. Bu nedenle bu çalışmanın amacı deprem kaygısını ölçmeye yönelik ölçme aracı geliştirmektir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma tarama modeliyle gerçekleştirilmiştir. Tarama modeli araştırmalarda bir durum ya da olay olduğu gibi betimlenmekte ve bu duruma sebep olan değişkenlerin ilişkisi, etkisi ve bunların dereceleri belirlenmektedir (Verma, 2012).

Evren ve örneklem

Araştırma örneklemini Google Gmail Form aracılığıyla 3455 katılımcıya ulaşılmıştır. Zaman ve maliyet tasarrufu sağlaması açısından ve doğru bilgiye erişim için örnekleme tercihi edilir. Evrendeki her bir bireyin aynı koşullarda örnekleme içinde yer alma şansının sağlanması

örnekleme önceliğe alınacak bir konudur. Evren belirlendikten sonra, örnekleme yöntemi ile belirlenen örneklem büyüklüğüne ulaşıncaya kadar veriler toplanmıştır. Örneklem büyüklüğünü belirlemek için öncelikle güven aralığına karar verilerek araştırmada %95 güven aralığı kullanılmıştır. Belirli evrende örneklem büyüklüğünün hesaplanması için aşağıdaki formül kullanılmıştır.

$$N = \frac{t^2 p q}{d^2(N-1) + t^2 p q}$$

N=Evrendeki birey sayısı, n=Örnekleme alınacak birey sayısı, p= İncelenecek olayın görülüş sıklığı (olasılığı), q= İncelenecek olayın görülmeyiş sıklığı (1-p), t= Belirli serbestlik derecesinde ve saptanan yanılma düzeyinde t tablosunda bulunan teorik değer, d= Olayın görülüş sıklığına göre yapılmak istenen + sapma olarak simgelenmektedir (Oppong, 2013). Bu formül sonucunda 950 katılımcı olabileceği sonucuna varılmıştır. Örnekleme alınan katılımcılardan basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile tespit edilmiştir. Alınan örneklemden 2388'inin ölçekteki maddeleri eksik doldurmaları nedeniyle verileri örneklemden çıkarılmıştır. Bu süreçten sonra toplam 1067 katılımcının verileri incelenmiştir. Alınacak örneklem büyüklüğünün değişken sayısının beş katı ile on katı arasında olması gerektiği belirtilmektedir (Denis, 2018). Bu görüşler doğrultusunda 34 maddelik ölçek için 1067 katılımcıdan alınan verilerinin uygun olduğuna karar verilmiştir.

Deprem Kaygısı Ölçeği

Araştırmada katılımcıların deprem ile ilgili kaygılarını ölçmede kullanılacak geçerli ve güvenilir bir ölçme aracını geliştirmek amacıyla ilk aşamada 43 maddeden oluşan bir taslak form oluşturulmuştur. Ölçek oluşturulurken diğer kaygıya yönelik ölçeklerden yararlanılmıştır. İkinci aşamada bu taslak formun kaygı maddelerinin ifadelerinin araştırma kaygı düzeyini ölçmede ne denli yeterli oldukları, anlaşılabilirlikleri ve temsil edicilikleri açılmıştır. Ölçek maddeleri bir grup uzmandan alınan eleştiriler doğrultusunda bazı maddeler üzerinde düzeltmeler yapılmış, yedi madde ise taslak formdan çıkartılmıştır. Böylece ölçek, 34 maddeye indirilmiş ve istatistiksel anlamda geçerlik-güvenilirlik çalışmaları için analize uygun hale getirilmiştir. Bu aşamalardan sonra ölçek içerik geçerliğine sahip olup olmadığı incelenmiştir.

Deprem Kaygı Ölçeği minimum puan 1 maddede 1 en yüksek 5 puandır. Toplam maddelerde alınan en düşük puan 34 en yüksek puan 170'tir. Ölçekte yüksek puanlar deprem kaygı puanlarını yüksek olduğunu düşün puanlar deprem kaygı puanlarının düşük olduğunu göstermektedir. Ölçek maddelerinde herhangi bir ters kodlama bulunmamaktadır. Deprem Kaygı Ölçeği" hiç katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum ve tamamen katılıyorum" seçeneklerinden oluşan likert tipi beşli dereceleme ölçeği olarak belirlenmiştir. Araçta yer alan maddelere verilen yanıtlar, doğrudan kaygı durumunu yansıtan ifadelerde" hiç katılmıyorum dan tamamen katılıyorum" a doğru 1'den 5'e sayısal değerler verilerek puanlanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan ölçekten alınan veriler ayıklandıktan sonra SPSS 25 00 programına kodlanmış ve veriler ölçülebilir hale getirilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliğini tek bir yapıyı (kavramı) ölçüp ölçmediğini test etmek için bir faktör analizi tekniği olan "temel bileşenler" analizi yapılmıştır. Yapı geçerliği, ölçülen özelliğin ne olduğu ile ilgili bilgiyi içerir.

Yapı geçerliğini uygulamada en güçlü yöntemdir (Joliffe ve Morgan, 1992). Faktör analizi aynı niteliği ölçen değişkenleri bir araya toplayarak ölçmenin çok daha az sayıda faktörle yapılmasına olanak verir (Fabrigar ve Wegener, 2011). Faktör analizi sonuçlarının yorumlanması için bileşenlerin faktör yük değerleri .45'ten büyük olması gerekmektedir (Tabachnick ve Fidell, 1989). Ayrıca madde seçiminde sadece bir faktörde yüksek yük değerinin olması gerekmektedir (Rummel, 1988). Bu analizlerden sonra Betimsel Analiz, Cronbach's Alfa, Spearman-Brown ve Guttman Yöntemi Güvenirlik Analiz, Maddelerin Döndürülmüş Bileşen Yüklerinin Matrix, Maddelerin Döndürülmemiş Bileşen Yüklerinin Matrix, Korelasyon Matrix ve KMO Bartlett's Örneklem Yeterlilik analizleri yapılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Betimsel İstatistik Analiz Sonuçları

Değişkenler	n	%
Cinsiyet	Kadın	928
	Erkek	139
	Toplam	1067
Eğitim	İlkokulu/Ortaokul Mezunu	15
	Lise Öğrencisi	11
	Lise Mezunu	32
	Lisans Öğrencisi	537
	Lisans Mezunu	224
	Yüksek Lisans Öğrencisi	108
	Yüksek Lisans Mezunu	118
	Doktora Öğrencisi	5
	Doktora Mezunu	17
	Toplam	1067
Medeni Durum	Evli	238
	Bekar	814
	Boşanmış	15
	Toplam	1067

Araştırmaya toplam 1067 kişi katılmıştır. Araştırmaya katılan kadın katılımcı sayısı 928 %87,0 ve erkek katılımcı sayısı 139 %13,0 olarak görülmektedir.

Tablo 3. Deprem Kaygı Ölçeği Korelasyon Matrix Sonuçları

Maddeler	Faktör 1
Şu an, deprem öncesine göre ... [Halsiz ve yorgun hissediyorum.]	,742
Şu an, deprem öncesine göre ... [Sürekli o anın gözümün önüne gelmesi arttı.]	,742
Şu an, deprem öncesine göre ... [Sallanan şeyleri kontrol etme isteğim arttı.]	,742
Şu an, deprem öncesine göre ... [Baş ve vücut ağrım arttı.]	,729
Şu an, deprem öncesine göre ... [Başkalarıyla konuşma isteğim azaldı.]	,694
Şu an, deprem öncesine göre ... [İrkilme tepkim arttı.]	,689
Şu an, deprem öncesine göre ... [Hayatımın anlamını bulmakta zorlanıyorum.]	,654
Şu an, deprem öncesine göre ... [Gelecekle ilgili endişelerim arttı.]	,639
Şu an, deprem öncesine göre ... [Kendime güvenli bir yer bulma arayışım arttı.]	,628
Şu an, deprem öncesine göre ... [Ağlama hissim arttı.]	,627
Şu an, deprem öncesine göre ... [Sürekli sallanma hissi yaşıyorum.]	,593
Şu an, deprem öncesine göre ... [Karanlıktan daha çok korkuyorum.]	,592
Şu an, deprem öncesine göre ... [Depremin konuşulduğu yerlerden kaçınıyorum.]	,587
Şu an, deprem öncesine göre ... [Kalp çarpıntım arttı.]	,586
Şu an, deprem öncesine göre ... [Terlemem arttı.]	,582
Şu an, deprem öncesine göre ... [Kapalı mekanlarda bulunmaktan daha çok kaygılanıyorum.]	,577
Şu an, deprem öncesine göre ... [Yakınlarıma vakit ayırma isteğim arttı.]	,564
Şu an, deprem öncesine göre ... [Deprem haberlerini izlemek istemiyorum.]	,559
Şu an, deprem öncesine göre ... [Uyumakta zorluk çekiyorum.]	,548
Şu an, deprem öncesine göre ... [Deprem ile ilgili haberlerden kaçınıyorum.]	,546
Şu an, deprem öncesine göre ... [İşe odaklanamıyorum.]	,540
Şu an, deprem öncesine göre ... [İştahım azaldı.]	,530
Şu an, deprem öncesine göre ... [Köprülerden korkuyorum.]	,521
Şu an, deprem öncesine göre ... [Yaşam sevincim azaldı.]	,503
Şu an, deprem öncesine göre ... [Huzursuz hissediyorum.]	,488
Şu an, deprem öncesine göre ... [Yalnız kalmamaya çalışıyorum.]	,459
Şu an, deprem öncesine göre ... [Kapalı alanlarda uzun süre kalmaya çekiniyorum.]	,459
Şu an, deprem öncesine göre ... [Sürekli tekrar eden depremle ilgili düşüncelerden yoruldum.]	,434
Şu an, deprem öncesine göre ... [Asansöre binmeye çekiniyorum.]	,435

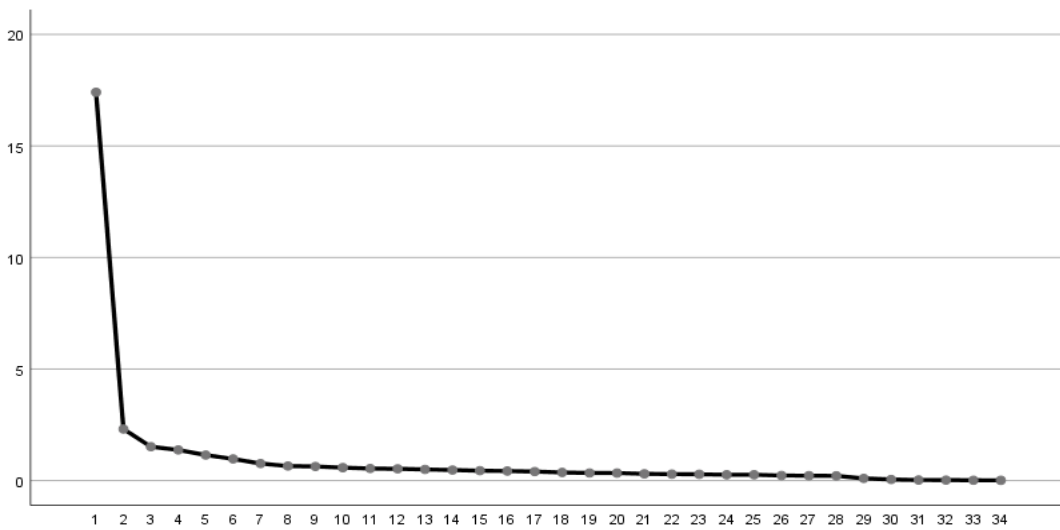
Şu an, deprem öncesine göre ... [Titremem arttı.]	,522
Şu an, deprem öncesine göre ... [Baş dönmem arttı.]	,530
Şu an, deprem öncesine göre ... [Kalp hızımda artış hissediyorum.]	,486
Şu an, deprem öncesine göre ... [Deprem çantasını hazırlama isteğim arttı.]	,481
Şu an, deprem öncesine göre ... [En hafif sestem etkilenmem arttı.]	,494

Verilerde kaç faktörün çıkarılacağına karar vermek için Kaiser kriterlerine bakılması gerekmektedir. Maddelerden bu kriterleri sağlayan öz değerlerin 1 ya da daha üzeri olması gerekmektedir. Her maddenin bileşenlerine bakıldığında sadece bir bileşenin 1'in üzerinde olduğu görülmektedir. Bu tek bileşen, varyansın toplam 63.681'ini açıklamaktadır. Tablonun uzun olması nedeniyle sadece yedi madde gösterilmiştir.

Tablo 4. Deprem Kaygı Ölçeği Toplam Varyans Bileşen Analiz Sonuçları

Maddeler	Toplam	% Kümülatif		Toplam	% Kümülatif		Toplam	% Kümülatif	
		Varyans	%		Varyans	%		Varyans	%
1	1,451	33,681	63,681	11,451	33,681	33,681	4,726	13,899	13,899
2	,948	9,848	43,529						
3	,942	8,946	52,474						
4	,875	5,956	58,430						
5	,866	4,166	62,596						
6	,856	3,342	65,938						
7	848	3,258	69,195						

Kaiser kriteri genellikle çok sayıda bileşen çıkarmaktadır. Bu nedenle yamaç birikinti grafiğine bakılmaktadır. Aşağıda görüldüğü gibi bileşen 1 geriye kalan bileşenlerden çok daha fazla varyansı açıkladığı görülmektedir. Grafikte görüldüğü gibi birinci bileşenden sonra bir kırılma görülmektedir. Bu nedenle sadece tek bileşen tutulmuştur.

Şekil 2. Deprem Kaygı Ölçeği Özdeğer Yamaç Birikintisi

Tablo 2. Deprem Kaygı Ölçeği Maddelerin Döndürülmemiş Bileşen Yüklerinin Matrix Sonuçları

Maddeler	Bileşenler				
	1	2	3	4	5
Şu an, deprem öncesine göre ... [Başkalarıyla konuşma isteğim azaldı.]	,859	,023	,096	,023	,094
Şu an, deprem öncesine göre ... [İrkilme tepkim arttı.]	,854	,041	,088	,026	,095
Şu an, deprem öncesine göre ... [Sallanan şeyleri kontrol etme isteğim arttı.]	,727	,058	,065	,010	,003
Şu an, deprem öncesine göre ... [Halsiz ve yorgun hissediyorum.]	,704	,034	,018	,007	,089
Şu an, deprem öncesine göre ... [Sürekli o anın gözümün önüne gelmesi arttı.]	,589	,038	,070	,014	,048
Şu an, deprem öncesine göre ... [Baş ve vücut ağrım arttı.]	,584	,035	,058	,007	,063
Şu an, deprem öncesine göre ... [Kalp çarpıntım arttı.]	,556	,008	,010	,065	,075
Şu an, deprem öncesine göre ... [Uyumakta zorluk çekiyorum.]	,553	,047	,072	,037	,050
Şu an, deprem öncesine göre ... [Karanlıktan daha çok korkuyorum.]	,527	,097	,091	,089	,044
Şu an, deprem öncesine göre ... [Terlemem arttı.]	,347	,037	,099	,054	,067
Şu an, deprem öncesine göre ... [Baş dönmem arttı.]	,216	,001	,036	,061	,014
Şu an, deprem öncesine göre ... [Sürekli sallanma hissi yaşıyorum.]	,257	,074	,012	,012	,099
Şu an, deprem öncesine göre ... [Huzursuz hissediyorum.]	,180	,070	,005	,021	,075
Şu an, deprem öncesine göre ... [Sürekli tekrar eden depremle ilgili düşüncelerden yoruldum.]	,140	,046	,045	,073	,013
Şu an, deprem öncesine göre ... [Kalp hızımda artış hissediyorum.]	,468	,042	,085	,060	,092
Şu an, deprem öncesine göre ... [Titremem arttı.]	,498	,006	,031	,063	,032

Şu an, deprem öncesine göre ... [Yalnız kalmamaya çalışıyorum.]	,239	,042	,011	,064	,289
Şu an, deprem öncesine göre ... [Asansöre binmeye çekiniyorum.]	,135	,032	,033	,082	,045
Şu an, deprem öncesine göre ... [Depremın konuşulduğu yerlerden kaçınıyorum.]	,285	,047	,053	,079	,034
Şu an, deprem öncesine göre ... [Yaşam sevincim azaldı.]	,148	,022	,032	,070	,023
Şu an, deprem öncesine göre ... [Gelecekle ilgili endişelerim arttı.]	,159	,003	,027	,025	,002
Şu an, deprem öncesine göre ... [Deprem ile ilgili haberlerden kaçınıyorum.]	,198	,037	,018	,082	,069
Şu an, deprem öncesine göre ... [Deprem haberlerini izlemek istemiyorum.]	,448	,049	,016	,019	,022
Şu an, deprem öncesine göre ... [Yakınlarıma vakit ayırma isteğim arttı.]	,123	,069	,004	,028	,002
Şu an, deprem öncesine göre ... [Hayatımın anlamını bulmakta zorlanıyorum.]	,471	,069	,097	,056	,062
Şu an, deprem öncesine göre ... [Kapalı mekanlarda bulunmaktan daha çok kaygılanıyorum.]	,395	,090	,056	,004	,046
Şu an, deprem öncesine göre ... [İşe odaklanamıyorum.]	,358	,066	,025	,062	,051
Şu an, deprem öncesine göre ... [En hafif sestem etkilenmem arttı.]	,144	,033	,082	,098	,020
Şu an, deprem öncesine göre ... [Deprem çantasını hazırlama isteğim arttı.]	,115	,096	,028	,092	,034
Şu an, deprem öncesine göre ... [Kendime güvenli bir yer bulma arayışım arttı.]	,168	,014	,054	,030	,072
Şu an, deprem öncesine göre ... [Ağlama hissim arttı.]	,182	,064	,094	,023	,064
Şu an, deprem öncesine göre ... [Köprülerden korkuyorum.]	,259	,048	,043	,055	,025

Şu an, deprem öncesine göre ... [İştahım azaldı.]	,251	,062	,046	,068	,023
Şu an, deprem öncesine göre ... [Kapalı alanlarda uzun süre kalmaya çekiniyorum.]	,285	,068	,045	,088	,073

Araştırmada faktörlerin sayısı ile ilgili son karar döndürülmüş bileşen Matrix'e bakılmasıdır. Aşağıda faktör üzerindeki madde yükleri gösterilmektedir. Tüm maddelerin bileşen 1'e yük getirdikleri görülmektedir. Diğer taraftan her bileşen üzerinde olması istenen üç ya da daha fazla bileşenin olmasıdır. Ancak bu optimal olarak görülmemektedir. Bu nedenle araştırmada tek faktör üzerinde durulması görülmektedir.

Tablo 6. Deprem Kaygı Ölçeği Maddelerin Döndürülmüş Bileşen Yüklerinin Matrix Sonuçları

Maddeler	Bileşenler			
	1	2	3	4
Şu an, deprem öncesine göre ... [Başkalarıyla konuşma isteğim azaldı.]	,829			
Şu an, deprem öncesine göre ... [İrkilme tepkim arttı.]	,825			
Şu an, deprem öncesine göre ... [Sallanan şeyleri kontrol etme isteğim arttı.]	,809			
Şu an, deprem öncesine göre ... [Halsiz ve yorgun hissediyorum.]	,777			
Şu an, deprem öncesine göre ... [Sürekli o anın gözümün önüne gelmesi arttı.]	,705			
Şu an, deprem öncesine göre ... [Baş ve vücut ağrım arttı.]	,695			
Şu an, deprem öncesine göre ... [Hayatımın anlamını bulmakta zorlanıyorum.]	,501			
Şu an, deprem öncesine göre ... [Titremem arttı.]	,798			
Şu an, deprem öncesine göre ... [Sürekli sallanma hissi yaşıyorum.]	,776			
Şu an, deprem öncesine göre ... [Baş dönmem arttı.]	,746			
Şu an, deprem öncesine göre ... [Kalp çarpıntım arttı.]	,734			
Şu an, deprem öncesine göre ... [Terlemem arttı.]	,728			
Şu an, deprem öncesine göre ... [Kalp hızımda artış hissediyorum.]		,025		

Şu an, deprem öncesine göre ... [Karanlıktan daha çok korkuyorum.]	,018
Şu an, deprem öncesine göre ... [Deprem haberlerini izlemek istemiyorum.]	,011
Şu an, deprem öncesine göre ... [İşe odaklanamıyorum.]	,088
Şu an, deprem öncesine göre ... [Kapalı mekanlarda bulunmaktan daha çok kaygılanıyorum.]	,775
Şu an, deprem öncesine göre ... [Yaşam sevincim azaldı.]	,656
Şu an, deprem öncesine göre ... [Uyumakta zorluk çekiyorum.]	,485
Şu an, deprem öncesine göre ... [En hafif sestem etkilenmem arttı.]	,007
Şu an, deprem öncesine göre ... [Deprem çantasını hazırlama isteğim arttı.]	,061
Şu an, deprem öncesine göre ... [Kendime güvenli bir yer bulma arayışım arttı.]	
Şu an, deprem öncesine göre ... [Ağlama hissim arttı.]	,309
Şu an, deprem öncesine göre ... [Asansöre binmeye çekiniyorum.]	,768
Şu an, deprem öncesine göre ... [Yalnız kalmamaya çalışıyorum.]	,770
Şu an, deprem öncesine göre ... [Huzursuz hissediyorum.]	,045
Şu an, deprem öncesine göre ... [Sürekli tekrar eden depremle ilgili düşüncelerden yoruldum.]	,670
Şu an, deprem öncesine göre ... [Kapalı alanlarda uzun süre kalmaya çekiniyorum.]	,710
Şu an, deprem öncesine göre ... [Deprem konuşturduğum yerlerden kaçınıyorum.]	,700
Şu an, deprem öncesine göre ... [Deprem ile ilgili haberlerden kaçınıyorum.]	
Şu an, deprem öncesine göre ... [Yakınlarıma vakit ayırma isteğim arttı.]	,311

Şu an, deprem öncesine göre ... ,416

[Gelecekle ilgili endişelerim arttı.]

Şu an, deprem öncesine göre ...

[Köprülerden korkuyorum.]

Şu an, deprem öncesine göre ... [İştahım

azaldı.]

Bir ölçme aracının güvenilirliği, ölçülecek değişkeni ne kadar tutarlı ölçtüğüne veya ölçme sonuçlarının kesinliğine bağlıdır. Güvenirlik, farklı ölçme araçlarından elde edilen sonuçların aynı koşullar altında tutarlı olmasıdır (Tavşanlı, 2002). Ölçeğin güvenilirliğini ölçmek için Cronbach Alpha güvenirlilik yöntemi kullanılmış ve alfa değeri 0,998 olarak belirlenmiştir. Cronbach alfa katsayısının ideal olarak .7'nin üzerinde olması beklenir (Tabachnich ve Fidell, 2013). Bu çalışmada bulunan 0,998 değeri oldukça güçlü bir güvenilirlik değeridir. Maddelerin alfa katsayısını ne ölçüde etkilediğini ve ne yönde etkilediğini belirlemek için “Deleted if İtem Alfa” değeri hesaplanır. Her bir maddenin yüksek güvenilirlik değerleri nedeniyle ölçekten herhangi bir maddenin çıkarılmasına gerek duyulmamıştır. Ayrıca faktör analizinden elde edilen her bir boyut (faktör) için güvenilirlik analizi uygulanmıştır.

Araştırmada Deprem Kaygı Ölçeği ölçütlerinin kalitesi açısından zamana ve koşullara bağlı olarak ölçeğin kararlılığının istatistiksel olarak incelenmesi için test-tekrar test yöntemi kullanılmıştır. Ölçek, test-tekrar test güvenilirliğini belirlemek için katılımcılara iki haftalık periyotlarla uygulanmıştır. Katılımcıların her iki uygulamadan aldıkları puanların kararlılığını test etmek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı incelenir. Ölçeğin iki oturum arasında yüksek pozitif korelasyona sahip olduğu ($r=814$) bulunmuştur. Faktör ve güvenilirlik analizinin yanı sıra ölçekteki tüm maddelere ait betimsel istatistikler de incelenmiştir. Ortalamalar, standart sapmalar, faktör yükleri ve Cronbach alfaları Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 3 . Deprem Kaygı Ölçeği İki Yarı, Spearman-Brown ve Guttman Yöntemi Güvenirlilik Analiz Sonuçları

Cronbach's Alfa	Bölüm 1	Değer	,897
		Madde sayısı	18
	Bölüm 2	Değer	,906
		Madde sayısı	18
	Toplam Maddeler		36
Formlar Arası Korelasyonlar			,814
Spearman-Brown katsayısı	Eşit Uzaklık		,760
	Eşit Olmayan Uzaklık		,760
Guttman Yarıya Bölme Katsayısı			,760

Araştırmada Deprem Kaygı Ölçeği'nin iç tutarlılığını ölçmek için İki Yarı, Spearman-Brown ve Guttman Yöntemi yapılmıştır. Tabloda görüldüğü gibi Deprem Kaygı Ölçeği'nin ilk bölümde yer alan 18 maddenin Cronbach's Alfa .89 ve ikinci bölümde yer alan 18 maddenin Cronbach's Alfa .90 olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar ölçeğin her iki yarısının da güvenilirlik düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca bölümler arasındaki korelasyona bakıldığında yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki görülmektedir ($r=814$). Bu sonuç birinci ve ikinci bölüm arasındaki maddeler arasında güçlü bir tutarlılığın olduğunu göstermektedir. Spearman-

Brown katsayısı değerlerine bakıldığında ve ölçeğin eşit bir bölüme ayrıldığı için eşit uzaklık değerine bakılır. Burada eşit uzaklık değeri .760 olduğu görülmektedir. Bu değer 1'e yaklaştığı için yüksek düzeyde bir değere sahip olduğu söylenebilir. Guttman Yarıya Bölme Katsayısı değerine bakıldığında ,760 olduğu görülmektedir. Bu bulgu da ölçeğin güvenilirliğin yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 4. Deprem Kaygı Ölçeği Cronbach's Alfa Analiz Sonuçları

Ölçek	Cronbach's Alfa	Madde Sayısı
Deprem Kaygı Ölçeği	,934	34

Tabloda görüldüğü gibi Deprem Kaygı Ölçeği Cronbach's Alfa değeri .934 olarak tespit edilmiştir. Bu bulguya göre Deprem Kaygı Ölçeği güvenilirlik düzeyi yüksektir.

Tablo 5. Deprem Kaygı Ölçeği Betimsel Analiz Sonuçları

Maddeler	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	SS
Şu an, deprem öncesine göre ... [Hayatımın anlamını bulmakta zorlanıyorum.]	1067	1,00	5,00	2,5323	1,34890
Şu an, deprem öncesine göre ... [Yakınlarıma vakit ayırma isteğim arttı.]	1067	1,00	5,00	3,4808	1,33236
Şu an, deprem öncesine göre ... [Gelecekle ilgili endişelerim arttı.]	1067	1,00	5,00	3,5820	1,36134
Şu an, deprem öncesine göre ... [Depremın konuşulduğu yerlerden kaçınıyorum.]	1067	1,00	5,00	2,6701	1,33219
Şu an, deprem öncesine göre ... [Deprem haberlerini izlemek istemiyorum.]	1067	1,00	5,00	2,8022	1,41132
Şu an, deprem öncesine göre ... [Yaşam sevincim azaldı.]	1067	1,00	5,00	3,4489	1,42016
Şu an, deprem öncesine göre ... [Kapalı mekanlarda bulunmaktan daha çok kaygılanıyorum.]	1067	1,00	5,00	2,7760	1,49026
Şu an, deprem öncesine göre ... [Karanlıktan daha çok korkuyorum.]	1067	1,00	5,00	2,7067	1,41924
Şu an, deprem öncesine göre ... [İşe odaklanamıyorum.]	1067	1,00	5,00	3,2202	1,45064
Şu an, deprem öncesine göre ... [Uyumakta zorluk çekiyorum.]	1067	1,00	5,00	2,3889	1,35306
Şu an, deprem öncesine göre ... [İştahım azaldı.]	1067	1,00	5,00	2,8360	1,48548

Şu an, deprem öncesine göre ... [Köprülerden korkuyorum.]	1067	1,00	5,00	3,0056	1,48916
Şu an, deprem öncesine göre ... [Kapalı alanlarda uzun süre kalmaya çekiniyorum.]	1067	1,00	5,00	2,6926	1,52625
Şu an, deprem öncesine göre ... [Asansöre binmeye çekiniyorum.]	1067	1,00	5,00	3,0440	1,49450
Şu an, deprem öncesine göre ... [Yalnız kalmamaya çalışıyorum.]	1067	1,00	5,00	3,1115	1,52149
Şu an, deprem öncesine göre ... [Sürekli tekrar eden depremle ilgili düşüncelerden yoruldum.]	1067	1,00	5,00	3,1434	1,53357
Şu an, deprem öncesine göre ... [Huzursuz hissediyorum.]	1067	1,00	5,00	3,0356	1,52178
Şu an, deprem öncesine göre ... [Kalp hızımda artış hissediyorum.]	1067	1,00	5,00	2,6289	1,49453
Şu an, deprem öncesine göre ... [Titremem arttı.]	1067	1,00	5,00	2,6739	1,48049
Şu an, deprem öncesine göre ... [Terlemem arttı.]	1067	1,00	5,00	3,0056	1,54056
Şu an, deprem öncesine göre ... [Baş dönmem arttı.]	1067	1,00	5,00	2,9269	1,56962
Şu an, deprem öncesine göre ... [Sürekli sallanma hissi yaşıyorum.]	1067	1,00	5,00	3,0806	1,52252
Şu an, deprem öncesine göre ... [Kalp çarpıntım arttı.]	1067	1,00	5,00	2,7516	1,47753
Şu an, deprem öncesine göre ... [Baş ve vücut ağrım arttı.]	1067	1,00	5,00	2,9025	1,50168
Şu an, deprem öncesine göre ... [İrkilme tepkim arttı.]	1067	1,00	5,00	2,3983	1,36346
Şu an, deprem öncesine göre ... [Sallanan şeyleri kontrol etme isteğim arttı.]	1067	1,00	5,00	2,8285	1,46492
Şu an, deprem öncesine göre ... [En hafif sestem etkilenmem arttı.]	1067	1,00	5,00	3,7582	1,37848
Şu an, deprem öncesine göre ... [Ağlama hissim arttı.]	1067	1,00	5,00	3,7413	1,42762

Şu an, deprem öncesine göre ... [Sürekli o anın gözümün önüne gelmesi arttı.]	1067	1,00	5,00	2,8922	1,49690
Şu an, deprem öncesine göre ... [Başkalarıyla konuşma isteğim azaldı.]	1067	1,00	5,00	2,4030	1,34650
Şu an, deprem öncesine göre ... [Halsiz ve yorgun hissediyorum.]	1067	1,00	5,00	2,8060	1,45245
Şu an, deprem öncesine göre ... [Deprem çantasını hazırlama isteğim arttı.]	1067	1,00	5,00	3,8538	1,31708
Şu an, deprem öncesine göre ... [Kendime güvenli bir yer bulma arayışım arttı.]	1067	1,00	5,00	3,8482	1,36129
Şu an, deprem öncesine göre ... [Deprem ile ilgili haberlerden kaçınıyorum.]	1067	1,00	5,00	2,8843	1,37246

Araştırmada kullanılan Deprem Kaygı Ölçeği betimsel analiz sonuçları görülmektedir. Tüm maddelerde alınan değerler tabloda görüldüğü gibidir. Deprem Kaygı Ölçeği minimum puan 1 maddede 1 en yüksek 5 puandır. Toplam maddelerde alınan en düşük puan 34 en yüksek puan 170'tir. Ölçekte yüksek puanlar deprem kaygı puanlarını yüksek olduğunu düşün puanlar deprem kaygı puanlarının düşük olduğunu göstermektedir. Ölçek maddelerinde herhangi bir ters kodlama bulunmamaktadır.

Araştırmanın sınırlılıkları

Araştırmanın sadece çevrimiçi bir grup insanla yapılmış olması çalışmanın bir sınırlılığıdır. Ayrıca ölçekteki tüm maddeler olumlu ifadeler şeklinde yapılandırılmıştır. Ayrıca, tüm katılımcıların her bir maddeyi doğru anladığını varsaymak, çalışmanın sınırlılıkları arasında sayılabilir. Ölçek farklı bir ölçekle karşılaştırma yapılmamıştır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma 1067 katılımcı ile deprem kaygısını ölçmeye yönelik ölçme aracı geliştirmek amacıyla yapılmıştır. Bu bağlamda deprem kaygısı ölçeği (DKÖ) oluşturulmuştur.

DKÖ katılımcıların deprem kaygısını ölçmek için geçerli ve güvenilir bir araç olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen, sonuçlara tek faktörlü 34 maddelik bir ölçek olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmada örneklem 18-65 yaş arası için geçerli bir ölçek olarak kullanılacağı sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda DKÖ'nün deprem kaygısının varlığını ve düzeyini belirlemeye katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çünkü bir sorunu bir belirtiyi tespit etmek hem birey hem de terapist için müdahalenin seyri açısından önem taşımaktadır. Duygusal tepkilerin spesifik doğasını tanımlamanın, doğal afetlerden sonra başa çıkma stratejilerinin geliştirilmesini teşvik etmektedir. Müdahalelerin uygulanması da dahil olmak üzere ilgili problemleri ya da kaygının düzeyini belirlemek psikopatolojik semptomları azaltmak için etkilidir (Pistoia vd., 2018). Ayrıca belirlenen kaygı düzeylerine yönelik hangi terapi yönteminin uygulanacağına karar verilmesi de ölçeğin uygulanması önemli bir belirteç olarak önemlidir. Bu bağlamda DKÖ

kullanılması uygun görülmektedir. DKÖ sadece çevrimiçi olarak seçilen bir örneğe uygulanmıştır. Bu nedenle ölçeğin farklı kültür ve toplumlarda kullanılmadan önce geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin yapılması ve ölçeğin buna göre uyarlanması önerilir. Başta kliniklerde olmak şartıyla ruh sağlığı uzmanları, hekimler, psikiyatristler, psikologlar, psikolojik danışmanlar ve sosyal hizmet uzmanları tarafından ölçeğin kullanılması uygun görülmektedir. Depremin ardından bazı bireylerde duygu ve düşüncelerini ifade etmede zorlanabilirler. Bu nedenle kaygıyı belirlemede kâğıt kalem ölçekleri etkili olabilir. Var olan her şey ölçülebilir (Cattell, 1963). Ancak doğru ölçüm doğru hedeftir. Bu nedenle bir patolojinin düzeyini belirlemek önemlidir.

Genel sonuç olarak DKÖ katılımcıların deprem kaygısını ölçmek için geçerli ve güvenilir bir araç olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen, sonuçlara tek faktörlü 34 maddelik bir ölçek olduğu sonucuna varılmıştır ve DKÖ'nün farklı çalışmalarla desteklenmesi önerilir.

KAYNAKÇA

- Balcı, A. (2001). *Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve İlkeler*. Pegem Akademi.
- Beck, A. T., & Steer, R. A. (1993). *Beck Anxiety Inventory Manual*. Psychological Corporation.
- Benedek, D. M., Fullerton, C., & Ursano, R. J. (2007). First responders: mental health consequences of natural and human-made disasters for public health and public safety workers. *Annu. Rev. Public Health, 28*, 55-68.
- Cattell, R. B. (1963). The nature and measurement of anxiety. *Scientific American, 208*(3), 96-105.
- Craske, M. G., Rauch, S. L., Ursano, R., Prenoveau, J., Pine, D. S., & Zinbarg, R. E. (2011). What is an anxiety disorder?. *Focus, 9*(3), 369-388.
- Demirchyan, A., Khachadourian, V., Armenian, H. K., & Goenjian, A. K. (2022). The course, trajectories and predictors of depression 23 years after the 1988 Spitak earthquake in Armenia: A prospective cohort study. *Psychiatry research, 313*, 114640.
- Denis, D. J. (2018). *SPSS Data Analysis For Univariate, Bivariate, and Multivariate Statistics*. John Wiley & Sons.
- Ehring, T., Razik, S., & Emmelkamp, P. M. (2011). Prevalence and predictors of posttraumatic stress disorder, anxiety, depression, and burnout in Pakistani earthquake recovery workers. *Psychiatry research, 185*(1-2), 161-166.
- Fabrigar, L. R., & Wegener, D. T. (2011). *Exploratory Factor Analysis*. Oxford University Press.
- Gerstner, R. M., Lara-Lara, F., Vasconez, E., Viscor, G., Jarrin, J. D., & Ortiz-Prado, E. (2020). Earthquake-related stressors associated with suicidality, depression, anxiety and post-traumatic stress in adolescents from Muisne after the earthquake 2016 in Ecuador. *BMC psychiatry, 20*(1), 1-9.
- Guo, Y. J., Chen, C. H., Lu, M. L., Tan, H. K. L., Lee, H. W., & Wang, T. N. (2004). Posttraumatic stress disorder among professional and non-professional rescuers involved in an earthquake in Taiwan. *Psychiatry research, 127*(1-2), 35-41.
- Güzel, A. (2022). Development of the disaster anxiety scale and exploring its psychometric properties. *Archives of psychiatric nursing, 41*, 175-180.

- Joliffe, I. T., & Morgan, B. J. T. (1992). Principal component analysis and exploratory factor analysis. *Statistical methods in medical research*, 1(1), 69-95.
- Klein, D. F. (1980). Anxiety reconceptualized. *Comprehensive Psychiatry*, 21(6), 411-427.
- Konkan, R., Şenormancı, Ö., Güçlü, O., Aydın, E. & Sungur, M. Z. (2013). Yaygın Anksiyete Bozukluğu-7 (YAB-7) Testi Türkçe uyarlaması, geçerlik ve güvenilirliği. *Noropsikiyatri Arşivi*, 50(1), 53-59.
- Kotozaki, Y., & Kawashima, R. (2012). Effects of the Higashi-Nihon earthquake: posttraumatic stress, psychological changes, and cortisol levels of survivors. *PLoS one*, 7(4), e34612.
- Martínez-Levy, G. A., Bermúdez-Gómez, J., Flores-Torres, R. P., Merlín-García, I., Nani, A., Cruz-Fuentes, C. S., & Briones-Velasco, M. (2022). Clinical, environmental, and molecular factors associated to the occurrence and persistence of posttraumatic stress disorder after an earthquake. *Journal of psychiatric research*, 154, 102-110.
- Neria, Y., Nandi, A., & Galea, S. (2008). Post-traumatic stress disorder following disasters: a systematic review. *Psychological medicine*, 38(4), 467-480.
- Norris, F. H., Friedman, M. J., Watson, P. J., Byrne, C. M., Diaz, E., & Kaniasty, K. (2002). 60,000 disaster victims speak: Part I. An empirical review of the empirical literature, 1981-2001. *Psychiatry*, 65(3), 207-239.
- Oppong, S. H. (2013). The problem of sampling in qualitative research. *Asian journal of management sciences and education*, 2(2), 202-210.
- Pistoia, F., Conson, M., Carolei, A., Dema, M. G., Splendiani, A., Curcio, G., & Sacco, S. (2018). Post-earthquake distress and development of emotional expertise in young adults. *Frontiers in behavioral neuroscience*, 12, 91.
- Rummel, R. J. (1988). *Applied Factor Analysis*. Northwestern University Press.
- Stein, M. B., & Sareen, J. (2015). Generalized anxiety disorder. *New England Journal of Medicine*, 373(21), 2059-2068.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (1989). *Using Multivariate Statistics*. Harper & Row.
- Tanhan, F. & Kayri, M. (2013). Deprem sonrası travma düzeyini belirleme ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(2), 1013-1025.
- Tavşanlı, E. (2002). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Nobel Yayınları.
- Valladares-Garrido, M. J., Zapata-Castro, L. E., Domínguez-Troncos, H., García-Vicente, A., León-Figueroa, D. A., Zila-Velasque, J. P., ... & Díaz-Vélez, C. (2022). Mental health disturbance after a major earthquake in northern Peru: a preliminary, cross-sectional study. *International journal of environmental research and public health*, 19(14), 8357.
- Verma, J. P. (2012). *Data Analysis in Management with SPSS Software*. Springer Science & Business Media.
- Yöndem, Z. D. & Eren, A. (2008). Deprem stresi ile baş etme stratejileri ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(30), 60-75.
- Zeidner, M., & Matthews, G. (2010). *Anxiety 101*. Springer Publishing Company.

Zhang, Z., Shi, Z., Wang, L., & Liu, M. (2011). One year later: Mental health problems among survivors in hard-hit areas of the Wenchuan earthquake. *Public health*, 125(5), 293-300.

EK-1. Deprem Kaygı Ölçeği

Aşağıda, insanların depreme yönelik yaşadıkları kaygıya ilişkin belirtilerin ve yakınmaların bir listesi verilmiştir. Listedeki her maddeyi lütfen dikkatle okuyun. Daha sonra o belirtinin SİZDE BUGÜN DAHİL, SON BİR HAFTADIR NE KADAR VAROLDUĞUNU yandaki bölmede uygun olan yerde işaretleyin. Her belirti için sadece bir yeri işaretlemeye ve hiçbir maddeyi atlamamaya özen gösterin. Yanıtlarınızı aşağıdaki ölçeğe göre değerlendirin:

Bu belirtiler son bir haftadır sizde ne kadar var?

1. Hiç Katılmıyorum 2. Katılmıyorum 3. Kararsızım 4. Katılıyorum 5. Tamamen Katılıyorum

Maddeler	Açıklamalar	1	2	3	4	5
1	Şu an, deprem öncesine göre ... [Başkalalarıyla konuşma isteğim azaldı.]					
2	Şu an, deprem öncesine göre ... [İrkilme tepkim arttı.]					
3	Şu an, deprem öncesine göre ... [Sallanan şeyleri kontrol etme isteğim arttı.]					
4	Şu an, deprem öncesine göre ... [Halsiz ve yorgun hissediyorum.]					
5	Şu an, deprem öncesine göre ... [Sürekli o anın gözümün önüne gelmesi arttı.]					
6	Şu an, deprem öncesine göre ... [Baş ve vücut ağrım arttı.]					
7	Şu an, deprem öncesine göre ... [Hayatımın anlamını bulmakta zorlanıyorum.]					
8	Şu an, deprem öncesine göre ... [Titremem arttı.]					
9	Şu an, deprem öncesine göre ... [Sürekli sallanma hissi yaşıyorum.]					
10	Şu an, deprem öncesine göre ... [Baş dönmem arttı.]					
11	Şu an, deprem öncesine göre ... [Kalp çarpıntım arttı.]					
12	Şu an, deprem öncesine göre ... [Terlemem arttı.]					
13	Şu an, deprem öncesine göre ... [Kalp hızımda artış hissediyorum.]					
14	Şu an, deprem öncesine göre ... [Karanlıktan daha çok korkuyorum.]					
15	Şu an, deprem öncesine göre ... [Deprem haberlerini izlemek istemiyorum.]					
16	Şu an, deprem öncesine göre ... [İşe odaklanamıyorum.]					
17	Şu an, deprem öncesine göre ... [Kapalı mekanlarda bulunmaktan daha çok kaygılanıyorum.]					
18	Şu an, deprem öncesine göre ... [Yaşam sevincim azaldı.]					
19	Şu an, deprem öncesine göre ... [Uyumakta zorluk çekiyorum.]					
20	Şu an, deprem öncesine göre ... [En hafif sestem etkilenmem arttı.]					
21	Şu an, deprem öncesine göre ... [Deprem çantasını hazırlama isteğim arttı.]					

22	Şu an, deprem öncesine göre ... [Kendime güvenli bir yer bulma arayışım arttı.]					
23	Şu an, deprem öncesine göre ... [Ağlama hissim arttı.]					
24	Şu an, deprem öncesine göre ... [Asansöre binmeye çekiniyorum.]					
25	Şu an, deprem öncesine göre ... [Yalnız kalmamaya çalışıyorum.]					
26	Şu an, deprem öncesine göre ... [Huzursuz hissediyorum.]					
27	Şu an, deprem öncesine göre ... [Sürekli tekrar eden depremle ilgili düşüncelerden yoruldum.]					
28	Şu an, deprem öncesine göre ... [Kapalı alanlarda uzun süre kalmaya çekiniyorum.]					
29	Şu an, deprem öncesine göre ... [Depremın konuşulduğu yerlerden kaçınıyorum.]					
30	Şu an, deprem öncesine göre ... [Deprem ile ilgili haberlerden kaçınıyorum.]					
31	Şu an, deprem öncesine göre ... [Yakınlarıma vakit ayırma isteğim arttı.]					
32	Şu an, deprem öncesine göre ... [Gelecekle ilgili endişelerim arttı.]					
33	Şu an, deprem öncesine göre ... [Köprülerden korkuyorum.]					
34	Şu an, deprem öncesine göre ... [İştahım azaldı.]					

Puanlama

Ölçekte maddelere verilen puanlar toplanarak çıkan toplam sonuç aşağıdaki puanlamaya göre deprem kaygı düzeyi belirlenir.

0-34	Normal
35-70	Düşük
71-120	Orta
121-170	Yüksek